

pútnický list

ISSN 2644 - 4526

04/2021

aktuality a zaujímavosti pútnického turizmu na Slovensku

Jasná Hora v Čenstochovej

Jasná Hora (pol. Jasna Góra, lat. Clarus Mons) je najvýznamnejším mariánskym pútnickým miestom v Poľsku a asi najnavštevovanejším pútnickým miestom v strednej Európe. Nachádza sa v meste Čenstochová. Jej dejiny sú neodmysliteľne spojené s Rádom sv. Pavla I. Pustovníka. Jasnú Horu ročne navštívi niekoľko miliónov pútnikov, nielen z Poľska, ale i zo zahraničia, najmä z Českej republiky, Slovenska a Maďarska. Množstvo z nich podniká svoju púť peši, niektoré pútnické trasy sú dlhé niekoľko sto kilometrov. Jasná Hora nikdy nebola miestom mariánskeho zjavenia. Jej stredobodom a hlavným magnetom je **nádherný obraz Čiernej Madony**, ktorý je významnou súčasťou poľských dejín. Pôvod obrazu Čiernej Madony z Čenstochovej ako aj presný dátum jeho vzniku nie je známy. Prvým a najstarším dokumentom, v ktorom sa obraz spomína je latinský rukopis *translatio tabulae Beate Marie Virginis quam Sanctus Lucas depinxit propriis manibus* (preklad: Prenesenie obrazu Blahoslavenej Márie Panny, ktorý vlastnými rukami namaľoval sv. Lukáš). Dokument sa nachádza v kláštornom archíve. Je v ňom zaznamenané, že autorom prvotného obrazu, ktorý už v súčasnosti nevidno, je evanjelista, apoštol sv. Lukáš. Podľa legendy ikona vznikla na žiadosť prvých kresťanov a sv. Lukáš ju namaľoval na dosku stola, pri ktorom sedávala Panna Mária. Legenda tvrdí, že obraz mal byť namaľovaný v Jeruzaleme, v miestnosti označovanej ako horná miestnosť (spojená s Poslednou večerou). V rokoch 66 – 67, počas invázie rímskej armády pod vedením cisára Vespaziana a Títa, museli kresťania utiecť do mesta Pella (terajšie Macedónsko). Spolu s ďalšími svätými vecami v jaskyni ukryli aj túto ikonu Matky Božej. V 4. st. nariadil cisár Konštantín preniesť obraz do Konštantínopolu, kde sa preslávil početnými zázrakmi.

Následne si obraz od cisára vyžiadal ruský knieža Lev Danielovič, ktorý bojoval v cisárskom vojsku. Konštantín jeho prosbe vyhovel a knieža Lev dal obraz bohato vyzdobiť. Umiestnil ho do pravoslávneho kláštora v Belze. Tam sa ikony začiatkom 14. st. zmocnili Poliaci a koncom 14. st. previezol ikonu knieža Vladislav II. Opoľský do Čenstochovej. K tomuto prenosu sa viaže legenda, ktorá hovorí o tom, že keď chcel kráľ odviesť obraz do svojho kniežatstva, zapriahol veľký počet koní, ale tie sa nechceli pohnúť z miesta. Až keď knieža vyslovil sľub, že postaví kostol a kláštor tam, kde bude obraz umiestnený, odviesli kone obraz na Jasnú Horu. Z historických dokumentov vieme, že to bol práve knieža Vladislav, ktorý v r. 1382 pozval na Jasnú Horu mníchov z Rádu sv. Pavla I. Pustovníka z Uhorska. Daroval im drevený farský kostol a pre novozaložený pavlínsky kláštor stanovil aj finančnú a materiálnu podporu. Pôvodný kláštorňý kostol nahradila v r. 1425 - 1429 murovaná jednolod'ová stavba, ktorá sa onedlho (pred r. 1466) zmenila do tvaru trojlod'ového **Chrámu Nájdenia sv. Kríža a Nanebovzatia Panny Márie** (titul bazilika minor má od r. 1906). Centrom pútnického areálu je **Kaplnka Matky Božej**. Tu sa od r. 1384 nachádza **ikona Matky Božej**, ktorá patrí do skupiny ikon, nazývaných Hodegetria, doslova „tá, ktorá ukazuje cestu“. Tento pojem znamená, že vedúca ikona zobrazuje Máriu – Bohorodičku s Ježiškom, ktorá rukou ukazuje na svojho i Božieho syna. Analogicky môžeme tento čenstochovský obraz považovať za podobný byzantskej ikone z konca 10. st, nachádzajúcej sa v rímskom kostole Santa Maria Maggiore, mozaikovej ikone z 12. st. zachovanej v srbskom kláštore Chilandar na hore Athos alebo obrazu Matky Božej z kostola Santa Maria Nuova v Ríme. Kaplnka, v ktorej sa obraz nachádza sa skladá z troch častí postavených v rôznych obdobiach. Najstaršia gotická časť pochádza z 15. st. Jedná sa o dnešné presbytérium. Hlavný oltár je vytvorený z ebenového dreva a striebra. Údajne stál viac ako celá kaplnka a financoval ho najvyšší kráľovský kancelár Jerzy Ossoliński. Barokové oltáre z čierneho mramoru dotvárajú tmavo ladenú farebnosť gotického presbytéria, vychádzajúcu z tmavého sfarbenia tváre Panny Márie a Ježiška. Harmonicky ich dopĺňa mramorová dlažba presbytéria, ktorá prepája tmavú výzdobu oltára so svetlými stenami obtiahnutými janovským zamatom zo 16. st. Kostolu ho daroval princ Jakub Sobieski. Jeho otec, poľský kráľ Ján III. Sobieski, ktorý prispel k porážke Turkov pri Viedni (r. 1683) daroval kaplnke vzácny strieborný luster. K významným architektonickým zmenám prišlo v 17. st., keď ku kostolu pribudli bočné kaplnky a veža. Tá svojou výškou 106 metrov dominuje celému pútnickému areálu. V r. 1641 - 1644 pristavili ku kaplnke veľkú predsieň s krížovou chodbou, no po čase ani tento priestor nestačil pojať davy pútnikov, preto v 30tych rokoch 20. st. pristavili pavlíni v tejto časti chrámu aj dvor v podobe átria. Presbytérium a predsieň oddeľuje baroková mreža. Po r. 1689 boli renesančné prvky predsiene nahradené barokovou výzdobou. Tú môžeme obdivovať aj v pavlínskom kláštore na Jasnej Hore. Bol vybudovaný v 17. st. a obkolesujú ho hradby. Samotná budova je príkladom poľskej paláцovej rezidencie a pozostáva z refektára, rytierskej sály, knižnice a klenotnice. Vzácné liturgické predmety, plakety, rúcha, odevy milostivého obrazu a písomnosti z viacerých storočí patria k **zlatému fondu kresťanského umenia poľského národa**.

Censtochová, bazilika

Čenstochová, kaplnka Matky Božej

Z dejín Milostivého obrazu.

O historickej udalosti odovzdania obrazu bratom pavlínom svedčí dokument poľského dejepisca Jana Długosza (1415-1480). Milostivý obraz odovzdal farár Henrich Biel otcovi Jurajovi, priorovi kláštora pavlínov. Obraz sa veľmi skoro stal cieľom pútnikov z rôznych končín, ktorí vďaka modlitbe k Čiernej Madone zakúšali mnoho milostí a prinášali aj početné votívne dary. O ohlase jasnohorskej ikony svedčí aj fakt, že už v 14.st. boli zhotovované tri kópie obrazu: pre Głogówek (r. 1390), Sokal (r. 1392) a pre chorvátsky Lepoglów (r. 1400). Nezvyčajné udalosti spojené s milostivým obrazom sú zaznačené v *knihe milostí*. (pozn. najstarší zápis zázračného uzdravenia pochádza z r. 1402). Na Veľkú noc v r. 1430 bol kláštor na Jasnej

Hore spustošený počas husitského povstania za účasti volyňského kniežat'a Fjodora Ostrožského a poľského šľachtica Jána Kuropatwu z Łańcuchowa. Utočníci sa domnievali, že kláštor oplýva veľkým bohatstvom, no jeho majetkom boli iba liturgické predmety. Ukradli teda kríže, nádoby a z milostivého obrazu vybrali všetky šperky. Čiernej Madone uštedrili niekoľko rán šabl'ou. Po zničení obrazu zaplatil kráľ Vladislav jeho nákladnú rekonštrukciu. **Obnovený obraz** bol zhotovený na pôvodnej doske milostivého obrazu. Ako vzor pre jeho obnovu slúžili mnohé predtým odmaľované kópie. Obraz bol maľovaný enkaustickou metódou, používanou starými kresťanskými a byzantskými majstrami. K zmenám došlo len u ozdôb Máriinho ošatenia - nové ľalie na Máriinom plášti pripomínajú erb uhorského kráľa Ľudovíta z Anjou. Dieťa Ježiš pravdepodobne pri tejto obnove obrazu dostalo do rúk knihu Evanjelia. Pri reštaurovaní obrazu sa zámerne ponechali, ako memento barbarského činu, stopy násilia z r. 1430 - dve rovnobežné jazvy po seknutí šabl'ou na Máriinej pravej tvári preťaté treťou v línii nosa a niekoľko podobných, avšak o poznanie menších na krku (dve dobre viditeľné, štyri ďalšie už menej zreteľné). Mariánskemu obrazu na Jasnej Hore preukazovali úctu aj mnohí ďalší poľskí králi a kniežatá, napr. v 15.st. Kazimír Jagelovský a sv. Kazimír, v 16.st. Žigmund I. Starý a Štefan Bátory, v 17.st. Žigmund III. Vasa, Vladislav IV., Jan Kazimír, Michal Korybutovič Wiśniowiecki, Ján III. Sobieski, v 18.st. August II. Saský a August III. Saský. V r. 1655 došlo k **najväčšej vojenskej obrane Jasnej Hory** pred Švédmi. Začiatkom novembra pritiahli k Jasnej Hore mohutné švédske vojská (viac ako 3000 vojakov) pod vedením generála Burhardta Millera, plukovníka Václava Sadovského a grófa Jána Vekarta. Požadovali okamžitú kapituláciu kláštora, ale prior Augustin Kordecki, ktorý mal k dispozícii zhruba 160 vojakov a 70 rehoľníkov, sa odmietol vzdať. Tak sa začalo obliehanie kláštornej pevnosti, ktoré trvalo až do Vianoc, t.z. viac ako mesiac. Útočníci použili k rozbitiu hradbových múrov najťažšie delá a smerom ku kláštoru vyslali 340 delostreleckých guľí o váhe 6 - 12 kg. Kláštor na Jasnej Hore sa však aj napriek tejto ťažkej presile a krutému boju ubránil. Toto neuveriteľné víťazstvo bolo pripísané práve ochrane nebeskej Matky Božej. 1.apríla 1656 poľský kráľ Ján Kazimír v ruskom Ľvove uskutočnil pred milostivým obrazom po prvýkrát zasvätenie Poľska Panne Márii. V r. 1717 bol obraz prvýkrát v dejinách aj korunovaný. Korunku Matke Božej venoval samotný poľský kráľ. Korunováciu uskutočnil v mene pápeža brat poľského primasa Krzysztof Szembek. Od r. 1817 sa datuje aj liturgické slávenie tejto korunovácie. Ikona bola korunovaná aj v r. 1910 pápežom sv. Píom X. V r. 1957 sa na výzvu poľského primasa kardinála S. Wyszyńskiego a na základe uznesenia poľských biskupov začala Veľká novéna, aby sa národ pripravil na oslavy tisícého výročia od prijatia krstu Meška I. (pozn. v r. 966 sa krstom prvého poľského kniežat'a začlenilo Poľsko do kresťanskej Európy). Zároveň bolo nariadené putovanie kópie milostivého obrazu Matky Božej Čenstochovskej po všetkých diecézach a farnostiach. V r. 1966 sa v Čenstochovej konala najslávnejšia korunovácia Čiernej Madony. Vykonal ju poľský kardinál Štefan Wyszyński. Madona z Čenstochovej sa v Poľsku teší mimoriadnej úcte. Medzi najvýznamnejších pútnikov patrila aj pápež sv. Ján Pavol II. Niekoľko miliónov pútnikov sem každoročne prichádza najmä 15.a 26. augusta. Mnohí putujú pešo. Známa je **tzv. Varšavská púť**. Zo Slovenska organizujú pešiu púť do Čenstochovej pavlíni z Vranova nad Topľou a z Trnavy.

zdroj: Ivan Lacika, Anton Fiala: *Putovanie za Máriou, Q III, Bratislava 1991 str. 11-14;* www.m.saletinirozkvet.webnode.sk, www.shrines-of-europe.com, www.jasnagora360.zdjecialotnicze.pl, www.doverujem-a-verim.blogspot.com, www.en.wikipedia.org, www.dobratrasa.eu, www.meteor-turystyka.pl, www.blogcatholicvirgenmaria.blogspot.com, www.sadeczanin.info

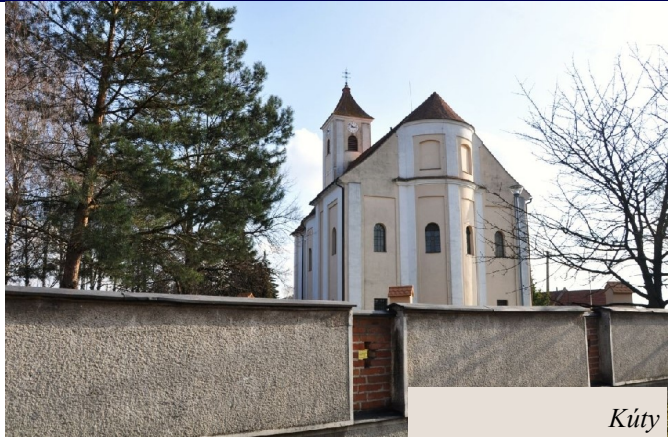

ITE AD JOSEPH

8.12.2020, pri príležitosti 150. výročia vyhlásenia ženicha Panny Márie za patróna celej Cirkvi, vyhlásil pápež František ROK SV. JOZEFA. Urobil tak apoštolským listom *Patris corde* (S otcovským srdcom), v ktorom sv. Jozefa opisuje charakteristikami „milovaný otec“, „nežný a láskavý“, „poslušný“, „prijímajúci“, „tvorivo odvážny“, „pracovitý“ a držiaci sa v úzadí – „v tieni“. Nasledujme sv. Jozefa na výnimočné miesta s jeho duchovným patrocinom.

Kostol sv. Jozefa Pestúna v Kútoch

Obec Kúty nájdeme v západnej časti Záhorskej nížiny v okrese Senica v tesnej blízkosti hranice s Českom. Táto v minulosti veľká obec dlho nemala vlastný kostol a obyvatelia museli chodiť na sv. omše do susednej obce Brodské. Podľa dochovanej tradície sa z vlastného popudu rozhodli postaviť si kostol. Základný kameň na mieste, kde sa predtým nachádzala len plytká mláka (po záhorácky barina), položil gróf Jozef Czobor v r. 1717. Kostol postavili za 9 rokov. Posviacka sa konala v deň sviatku sv. Jozefa, podľa ktorého dostal kostol meno. Pôvodne mal mať kostol

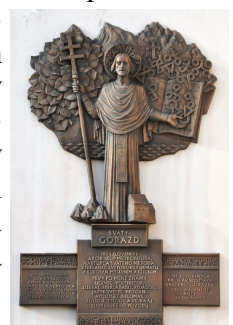

Kúty

dve veže, no na ich stavbu nebolo dosť peňazí. Veža kostola bola postavená až o viac ako sto rokov v r. 1841 za finančnej pomoci cisára Ferdinanda V., ktorý bol patrónom chrámu. Legenda v Kútoch o jej vzniku hovorí, že: keď r. 1839 cisár cestoval z Bratislavy zo snemu do Holiča, zbadal, že kútsky kostol nemá veže a vyzerá ako sýpka. Ihneď nariadil šaštinskemu správcovi cisárskych majetkov, aby nechal vežu postaviť. Veža je situovaná na priečeli kostola nad organovou emporou a má výšku 35,7 m. Je členená pilastrami a ukončená ihlancovou helmicou pokrytou škridlou. O štrnásť rokov neskôr boli na veži osadené hodiny. Kostol bol viackrát opravovaný. Počas prvej svetovej vojny prišiel o jeden zvon. Celá stavba bola veľmi poškodená aj na konci 2. svet. vojny, keď pri prechode frontu v apríli 1945 dostal vyše štyridsať zásahov granátmi. Kostol má zaujímavé architektonické riešenie. Má oválnu, na Slovensku zriedkavo sa vyskytujúcu loď s vysokou kupolovitou klenbou s trojicami okien nad rímsou, ktorú dopĺňa tunelové presbytérium so sakristiami a panskými oratóriami po stranách. Presbytérium kostola je zaklenuté valenou klenbou s lunetami. Hlavnému oltáru umiestnenému v kňazišti dominuje veľký, hore polkruhovo ukončený oltárny obraz, olejomalba na plátne, s viacfigurálnou kompozíciou. Obraz v r. 2006 namaľovala Kamila Plannerová - sestra Veronika. Architektonicky cenné sú bočné drevené barokové oltáre z r.1733. Sú zasvätené Božskému Srdcu a Panne Márii. V pavej časti lode sa nachádza baroková kazateľnica. Na vrchole rezonančnej striedky je umiestnená socha sv. Jána Evanjelistu. Na opačnej strane je klasicistická mramorová krstiteľnica s barokovou sochou sv. Jána Krstiteľa. Na rozhraní lode a presbytéria je osadený zaujímavý barokový obraz Panny Márie Snežnej. So sviatkom Panny Márie Snežnej, ktorý sa slávi 5. augusta, sa tradične spájajú hody ako pripomienka polozenia základného kameňa kostola. V zadnej časti lode sa nachádza spovednica

a ďalší bočný oltár slúžiaci počas veľkonočných sviatkov ako Boží hrob. Terajší organ pochádza z r.1985. Na stenách v celom kostole sú umiestnené svetlohnedé keramické reliéfy zastavení krížovej cesty. Najcennejšiu súčasť kostolného mobiliára predstavuje strieborný pozlátený kalich r. 1612, ktorý pôvodne patril kláštoru na Hradisku pri Olomouci. V predsieni kostola sa nachádza drevená plastika ukrižovaného Ježiša v životnej veľkosti od Ignáca Husoviča a pod chórom ikona sv. Gorazda od akademického maliara Mikuláša Klimčáka.

Erb Pavlínov
znázorňuje život
sv. Pavla I. Pustovníka
a sv. Antona Veľkého
v púšti

Pustovnícky spôsob života sa v Cirkvi objavuje už v 3.st., keď „mnísi“ odchádzajú do egyptskej púšte, aby hľadali Boha v prísnej askéze. Za otca pustovníkov, púštnych otcov dnes považujeme sv. *Antona Veľkého* (251?-356). On sa stretol v odľahlej púšti s ešte starším mníchom - sv. *Pavlom I. Pustovníkom* (228-341). Toto stretnutie opísal sv. *Hieronym*, jediný životopisec sv. Pavla I. Pustovníka. Z jeho zápiskov sa dozvedáme, že prvotný príbeh sa začal v dolných Tébach, počas prenasledovania kresťanov v 1.pol. 3.st. Sv. Pavla, ako 16-ročného mladíka chcel pre jeho vieru udať Rimanom jeho vlastný švagor. Chlapec teda, v snahe zachrániť sa, utiekol na púšť, kde našiel jaskyňu, neďaleko ktorej rástla palma a vytekal prameň. Mal v pláne prečkať v púšti dobu prenasledovania, ale nakoniec tu strávil celý svoj ďalší život. Objavil jedinečným spôsobom - životom v askéze a modlitbe - Boha. Podobným spôsobom života žil v tej dobe, v tej istej púšti aj mladší sv. Anton. Boh týchto dvoch mužov zázračným spôsobom vzájomne zoznámil práve v závere Pavlovho pozemského života. Pavol a Anton, dvaja svätí muži z púšte, boli prvými z mnohých, ktorí sa rozhodli hľadať Boha kontemplatívnym spôsobom života v ďalších storočiach. Cestou pustovníckeho života sa rozhodol kráčať v 13.st aj **bl. Euzébius**, zakladateľ **Rádu sv. Pavla I. Pustovníka - pavlínov**. (*lat. Ordo Sancti Pauli Primi Eremitae, skratka OSPPE*). Podobne ako dvaja najstarší pustovníci pochádzal aj on z bohatej šľachtickej rodiny. Vyštudoval, stal sa kanonikom. V 13. storočí v naddunajských lesoch v dnešnom Maďarsku viedlo mnoho laikov pustovnícky život. V r. 1225 biskup Bartolomej z mesta Pecs, dal podnet na vznik prvotnej komunity pustovníkov napísaním reguly a vytvorením prvého kláštora sv. Jakuba na kopci Patacs. V r. 1246 sa bl. Euzébius zriekol celého svojho majetku a so súhlasom ostrihomskeho arcibiskupa odišiel žiť do jaskyne v horách. Neskôr na základe Božieho vnuknutia zjednotil pustovníkov, ktorí žili na tomto území a pri dnešnej dedine Keszölc - Klastrompuszta založil kláštor. Dodnes sa toto miesto volá *Klastrompuszta* (foto»). Okolo r. 1250 sa tieto dva kláštory spojili a vznikla nová komunita, ktorá prijala pravidlá reguly biskupa Bartolomeja. Za patróna si zvolila sv. Pavla I. Pustovníka a za predstaveného Euzébia. V r. 1308 kardinál Gentilis z Montefiore, legát pápeža Klimenta V., v mene Svätej stolice potvrdil pavlínom regulu sv. Augustína, a tak oficiálne schválil existenciu tohto náboženského rádu. O rok neskôr boli schválené prvé konštitúcie rádu. V r. 1342 pápež povolil rehoľníkom nosiť biely odev: sutanu, habit, plášť. Do 15.st sa rád rozšíril z Maďarska, kde bolo založených 99 kláštorov, po celom svete. Pôsobili v Palestíne - na hore Tábor, v Transylvánii, v Ríme, na území neskoršej Juhoslávie, v Nemecku, v Poľsku, v Portugalsku, v Čechách, v Rakúsku aj na Slovensku. *Pavlínsky rád stál pri zrode najznámejších slovenských pútnických miest: Marianky (r. 1379) a Šaštína (r.1733)*. Prvý kláštor bol pravdepodobne založený v Lefantovciach (r. 1369), nasledovala Marianka, kde v 16.-17.st. bolo prechodne zriadené aj sídlo generálneho priora rehole. Kláštor pavlínov sa nachádzal aj v Beckove (r.1430), v Trebišove (r.1504-30), vo Veľkých Lovciach (zač.16.stor.), v Kežmarku (r.1670), v Skalici (r.1671), vo Vranove nad Topľou (r.1672). Ruiny pavlínkeho kláštora nájdeme v Mariánskej Čeladi (zač.16st.). Úpadok rádu nastal vpádom Turkov, ktorí spustošili mnoho, nielen pavlínskych kláštorov. Obnova rádu v Rakúsko-Uhorsku nastala po oslobodení Budína (r.1686), ale v r. 1786 všetko zastavila reforma Jozefa II. V 18. a 19.st. sa pavlíni udržali v Poľsku, kde museli čeliť represiam zo strany Rusov, a tak zostali iba kláštory v Krakove a na Jasnej Hore v Čenstochovej. Po I. svetovej vojne sa rád začal obnovovať, čo bolo spojené so zmenou jeho charakteru z pustovnícko - kontemplatívneho na kontemplatívno - apoštolský. V súčasnosti spočíva spiritualita rádu v kontemplácii Boha v samote, v rozvíjaní liturgickej modlitby a realizovaní ducha pokánia, v rozširovaní úcty k Bohorodičke, v apoštolskej činnosti v Cirkvi, v hlásaní Božieho Slova a vo vysluhovaní sviatosti pokánia. Momentálne funguje vo svete 54 pavlínskych kláštorov, v ktorých žije asi 400 rehoľníkov.

Ruiny kláštora Klastrompuszta ostali čiastočne zachované.

Pustovníci **Rádu sv. Augustína – augustiniáni** (lat. *Ordo sancti Augustini, OSA*) sú rehoľným rádom Katolíckej cirkvi. Vzhľadom na reformačné hnutie, ktoré v ráde nastalo v 16.st. sa táto hlavná vetva rádu nazýva aj **Obuť augustiniáni**. Prvotný rád vznikol v r. 1244 keď pápež Inocent IV. pápežskou bulou *Incumbit nobis* (z r. 1243) zjednotil niekoľké skupiny pustovníkov žijúcich v Taliansku v oblasti Lucca, Pisa a Siena. V dejinách rádu sa táto udalosť nazýva ako **tzv. malé zjednotenie**, alebo **zjednotenie „eremitov“**. Pomenovanie eremita (pustovník) v tej dobe neoznačovalo život v samote, ale skôr život v ústraní, často v rámci nejakej komunity. Ako sme už spomínali v 12. a 13. st. boli tieto „pustovnícke“ osídlenia veľmi rozšírené a pustovníci žili v lesoch, na vrchoch kopcov a v izolovanejších kotlinách európskeho kontinentu. O prvopočiatkoch augustiniánskeho rádu sa nezachovali konkrétne informácie, ale je zrejmé, že rád sa rýchlo rozrástol nielen na území vtedajšieho Talianska. Z r.1248 pochádza najstaršia historická informácia o založení augustiniánskeho kláštora v anglosaskej oblasti v mestečku Clare neďaleko Cambridge (Veľká Británia). O existencii rádu na našom území sa historici domnievajú, že samostatná uhorská provincia vznikla pravdepodobne v období r.1263–1308. Mnisi žili aj naďalej kontemplatívnym spôsobom života, avšak už nie v individuálnej samote, ale spoločne v znamení bratskej lásky, vychádzajúc tak z regule sv. Augustína: „Predovšetkým žite spolu vo vzájomnej harmónii ako jedna duša a jedno srdce, kráčajúc k Bohu“. Neodmysliteľnou súčasťou života augustiniánskeho mnicha bola tiež modlitba a pôst. I keď mnohí mnisi spočiatku pokračovali vo svojom živote na osamelých miestach, neskôr sa na pustovnícky život kládol menší dôraz a rehoľa sa začala formovať aj uprostred miest. Veľkú formačnú zmenu rádu priniesla bula pápeža Inocenta IV. - *Licet Ecclesiae catholicae* z r. 1256, ktorá udelila reholi eremitov sv. Augustína **štatút žobravej rehole**. Išlo o „odpoveď“, reakciu Cirkvi na vtedajší celospoločenský vývoj. V stredoveku sa vďaka prosperite a obchodu mestá rozrástli, rozšírila sa populácia a bolo potrebné evanjelizovať v novej forme. V období 13.st. vznikla aj rehoľa františkánov (r. 1209) a dominikánov (r.1216), ktorí sa vzájomne nazývali bratmi a vychádzali bližšie smerom k ľuďom a k službe. Trojlístok žobravých mníchov, nazývaných aj „mendikanti“, tak doplnili práve augustiniáni, odvtedy známi ako „*bratia augustiniáni*“ (pozn.medzi žobravé rehole patrili neskôr aj pavlíni). Augustiniáni nemajú určené konkrétne zameranie, orientujú sa na potreby doby. Hlavným princípom ich spirituality je hľadanie Boha. Prostriedkom hľadania je Božie Slovo, modlitba.Sv. Augustín vyjadril túto túžbu známym výrokom: „Stvoril si nás pre seba a nespokojné je naše srdce, kým nespočinie v tebe!“ Rehoľníci sa venujú aktívnemu apoštolátu a štúdiu. Augustiniánska spiritualita je otvorená aj veriacim laikom, ktorých spája v rámci **augustiniánskeho laického bratstva**. Rád sa delí na provincie, ktoré pozostávajú z kláštorov. Okrem toho existujú aj viceprovincie a vikariáty. Viacero provincií vytvára asistenciu. Rád má aj domy, ktoré sú podriadené priamo generálnemu predstavenému. Medzi významných augustiniánskych svätcov patria sv. Mikuláš z Tolentína (viac v PL 11/2019) a sv. Klára z Montefalca (r. 1268-1308). Augustiniánskym mníchom bol aj Martin Luther. Významnou sväticou, ktorá prežila 40 rokov svojho života v tejto reholi je sv. **Rita z Cascie** (r. 1381?-1457). Miesto, kde sa nachádzajú jej relikvie leží v talianskej Umbrii, neďaleko Norcie. Prichádzajú sem ľudia z celého sveta. Zaujímavá pútnická trasa v dĺžke cca 60 km spája Montefalco a Casciu. Kratšie pútnické trasy v okolí Casci umožňujú pútnikom spoznať miesta prepojené so životom sv. Rity, napr. jej rodisko Roccaporena. Relikvie sv. Rity si však môžeme uctiť aj na Slovensku. Nachádzajú sa v novopostavenom **Kostole sv. Rity v Košiciach**.

Sanktuárium sv. Rity, Cascia

relikvia sv. Rity, Košice

Kostol sv. Rity v Košiciach

Augustiniánsky kláštor sv. Dobrotivej v Zaječove je starobylým pútnickým miestom.

Konsekrácia kostola sa uskutočnila 8. mája 2018. Kostol posvätil pomocný košický biskup Mons. Marek Forgáč. V r. 2010-2011 bolo vybudované aj nové sídlo Kláštora sv. Augustína. V súčasnosti je to jediný kláštor augustiniánov na Slovensku. Kedysi mali kláštor aj vo Veľkom Šariši (13 st.), Hrabkove (r.1334), Bardejove (14.st.) a v Spišskom Podhradí (r. 1399). V Čechách vznikli prvé kláštory obutých augustiniánov s podporou Přemysla Otakara II. Nachádzali sa v Pivoni pri Domažliciach (r.1262), v Zaječove (r.1262), v Mělníku - Pšovciach (r.1262), v Třebořove (r.1267). Ďalšie vznikli počas

vlády Václava II.: v Prahe (r.1285) a v Domažliciach (r.1287). S podporou kráľa Karola IV. bol založený kláštor v Bělej pod Bezdedom (r.1345), v Brne (r. 1350), v Litomyšli (pred r. 1356). Okolo r. 1355 založil aj prvý ženský augustiniánsky kláštor v Prahe, neskôr v r. 1373 v Dolnom Ročove. V r. 1627 vznikli kláštory augustiniánov aj v Českej Lípe a na Bezdeze, v r. 1705 vo Vrchlabí. V r. 1533 vznikla v Španielsku reformovaná vetva augustiniánskeho rádu - tzv. **Bosí augustiniáni** (*Ordo fratrum eremitarum S. Augustini discalceatorum*; skratka *OESAdisc* alebo *OAD*). Okrem troch základných rehoľných sľubov (čistoty, chudoby a poslušnosti), skladajú Bosí augustiniáni aj štvrtý - **sľub ponížnosti**. Postupne sa rozdelila do troch kongregácií: španielskej, talianskej (vznik v r. 1592) a francúzskej, ktorá zanikla počas Francúzskej revolúcie, koncom 18.st. Talianska kongregácia prenikla aj na územie Rakúsko-Uhorska. Patril k nej významný rakúsky kazateľ *Abraham a Sacra Clara*. V Čechách sa kláštory Bosých augustiniánov nachádzali v Prahe na Zderaze (r.1623), v Táboře (r.1640), v Lnářoch (r.1672), Havlíčkovom Brode (r.1674), vo Vratěníně na Morave (r.1687) a v Lysej nad Labom (r. 1713). V priebehu ďalších storočí sa však neudržali, posledný z nich - Konvent v Lnářoch bol násilne zrušený v r. 1950 komunistickou diktatúrou.

Rád rehoľných kanonikov sv. Augustína, známy ako Augustiniánski kanonici (*lat. Canonici regulares Sancti Augustini*, skratka: *CRSA* alebo *CanReg*) vznikol v 11.st. z kolegiálnych kapitúl, ktorých členovia žili v spoločenstvách podobných mnišskému životu. V r. 1059 pápež schválil ich pravidlá rehoľného života podľa rehole sv. Augustína a rád sa rýchlo rozšíril po celej Európe. Hlavným poslaním kanonikov je spoločná modlitba, správa farností, charitatívna a vedecká činnosť. Jednotlivé kanónie boli samostatné a viedol ich prepošť alebo opát. Kanónie vytvárali kongregácie.

Rehoľa sv. Viliama. Jej zakladateľom bol sv. Viliam z Malavalle (zomrel v r. 1157). Jeho nasledovníci spočiatku používali pravidlá s názvom Regula sancti Guillelmi, no od r. 1237 im pápež Gregor IX. zmiernil prísne pravidlá ich regule a nariadil im používať regulu sv. Benedikta podľa cisterciánskej observancie. Viliamiti začali pôsobiť v Uhorsku pravdepodobne ako prví a ich príchod sa spája predovšetkým s Ostrihomom. Pôsobili aj vo Veľkom Šariši, v Novom Meste pod Šiatrom, v Körmendu a v Zalakomáre (Komár). V r. 1256 boli viliamiti, pravdepodobne proti svojej vôli, zlúčení s rádom augustiniánov a stratili väčšinu svojich kláštorov. V r. 1266 získali bulou pápeža Klementa IV. *Ea quae iudicio* opätovnú samostatnosť. Rehoľa už dnes neexistuje. Posledný dom v Nemecku zanikol v r. 1785.

zdroje: Miroslav Huťka: *Augustiniáni na území stredovekého Slovenska (Uhorska)*, VERBUM – vydavateľstvo KU, 2015, www.pavlini.sk, www.magyarkezeszeteny.network.hu, www.cs.wikipedia.org, www.sites.google.com, www.sturovo.com, www.vaticannews.va, www.kudyznudy.cz, www.michal.cech.sweb.cz, www.amp.en.google-info.org

STAŇTE SA PRAVIDELNÝMI ODBERATEĽMI PÚTNICKÉHO LISTU

Ak máte záujem dostávať Pútnický list do Vašej e-mailovej pošty, prosíme Vás, napíšte nám na adresu: prekopova@gmail.com. Zaradíme Vás **do adresára čitateľov Pútnického listu**.

Vydávanie Pútnického listu môžete podporiť dobrovoľným príspevkom na č.ú:

SK18 7500 0000 0040 1664 7114, do správy pre prijímateľa uveďte: **PÚTNICKÝ LIST**

Ď A K U J E M E !

PO STOPÁCH VÝZNAMNÝCH KLÁŠTOROV

V stredovekom Uhorsku vzniklo okolo štyridsať augustiniánskych kláštorov. Na území dnešného Slovenska mali len štyri rehoľné domy, a to vo Veľkom Šariši, Hrabkove, Bardejove a v Spišskom Podhradí. Všetky tieto kláštory boli čímsi výnimočné. Augustiniáni sa venovali pastorácii v mestách, zapájali sa do kristianizácie napríklad Rusínov (Hrabkov, Bardejov), prepisovali knihy (Bardejov), zaoberali sa sociálnou prácou v špitáloch (Spišské Podhradie), pôsobili ako hodnoverné miesto (stredoveký notársky úrad – Veľký Šariš) atď. Augustiniáni pôsobili aj na iných miestach dnešného Slovenska, mimo svojich kláštorov, ako potulní kazatelia. O tejto činnosti neexistuje veľa informácií. Táto potulná pastorácia priviedla augustiniánov napríklad do Košíc a do Banskej Bystrice. Skoro všetky augustiniánske kláštory v Uhorsku a teda aj na Slovensku zanikli v priebehu 1. pol. 16. st. zrejme v dôsledku šírenia sa reformácie, vojny o uhorský kráľovský trón (po r. 1526) a expanzie Osmanských Turkov. K obnoveniu činnosti augustiniánov na našom území došlo v r. 1995, teda skoro po 450 rokov, a to v Košiciach, kde bol založený Kláštor sv. Augustína. Pravdepodobne najstarším augustiniánskym kláštorom na Slovensku bol **kláštor sv. Stanislava vo Veľkom Šariši**. Toto mesto pri kráľovskom komitátnom hrade Šariš vzniklo na dôležitej križovatke obchodných ciest. Jedna spájala Balkán s poľským Pobaltím (Sol'ná cesta) a druhá Halič so Spišom. Augustiniánsky kláštor sv. Stanislava sa po prvýkrát spomína v r. 1274. Do konca 14. st. pôsobil ako hodnoverné miesto. Vznikol pravdepodobne už v polovici 13. st. Jeho zakladateľom bol kráľ Štefan V., syn Bela IV. Patrocínium kláštora bolo ovplyvnené iniciatívou jeho sestry Kunhuty, ktorá sa angažovala v kanonizačnom procese sv. Stanislava. V tomto období prišli do Veľkého Šariša aj mnísi, pustovníci rádu sv. Viliama – viliamiti. Po období vzájomnej koexistencie, došlo k zlúčeniu týchto dvoch cirkevných reholí, o čom svedčí aj listina z r. 1345. V nej je uvedené aj prvé známe meno frátra Laurencia (Vavrinca), ordinára kláštora a oficiálny názov rehoľného spoločenstva ako *Rehoľa bratov Viliamitov svätého Augustína z kláštora sv. Stanislava mučeníka vo Veľkom Šariši*. V r. 1285 rozšíril kráľ Ladislav IV. majetky kláštora o nové územia v neďalekom Záhradnom. Časť pozemkov vlastnil kláštor na území medzi Pečovskou Novou Vsou a Červenickou, resp. v samotnom meste Veľký Šariš, v polohe Barátoky. Obdobie reformácie a bojov o nástupníctvo na uhorský trón zásadne ovplyvnilo aj existenciu kláštora vo Veľkom Šariši. Hrad i širšie okolie boli v rukách šíriteľov reformácie. Augustiniáni postupne prichádzali o darované majetky. Predpokladá sa, že bratia opustili kláštor vo Veľkom Šariši z vlastnej iniciatívy v období r. 1528 – 1537. Listina cisára Maximiliána II. z r. 1574, uvádza fakt, že kláštor je zničený. O jeho pôvodnom vzhľade a veľkosti sa nezachovali žiadne informácie. Monumentálna architektúra podľahla svojej dobe, z jej ruín si postavil bohatý magnátsky rod Rákocziovcov svoje podhradové sídlo, kaštieľ. Kaštieľna záhrada dokonale zahladila stopy po jednej z najvýznamnejších stavieb stredoveku. Kaštieľ však po sto rokoch postihol rovnaký osud. Zanikol a na jeho mieste bolo v povojnovom období z jeho ruín postavených mnoho nových domov. Dôkazom reálnej existencie tejto významnej cirkevnej i svetskej ustanovizne, zároveň ako hodnoverného miesta, nám ostali iba archívne pramene. Dlhé roky boli kamenné zvyšky kláštora sv. Stanislava ukryté pod zemou. Jeho lokalizácia vyvolávala medzi historikmi rôzne polemiky. Archeologickým výskumom v r. 2003 a 2010 bol odkrytý iba zlomok komplexu. Kláštor bol lokalizovaný do priestoru medzi stredoveké mesto a Šarišský hrad, na polohe dnešného športového

Kaplnka sv. Kunhuty

areálu s názvom Kaštieľna terasa, kde ho pri výskume našli archeológovia E. Miroššayová a A. Karabinoš. Objekt teda nebol integrálnou súčasťou stredovekého mesta, ale stál v jeho tesnej blízkosti hneď vedľa cesty smerujúcej na hrad. Jediným pozostatkom kláštora je dnes **Kaplnka sv. Kunhuty**, ktorá stojí v blízkosti športového areálu a jej výstavba sa datuje do 14. st. Ide nepochybne o presbytérium bývalého kostola, ktorý však pravdepodobne nebol dostavaný. Rozostavanú stavbu sa snažili potom provizórne sfunkčniť tak, že z nej

spravili kaplnku. Patrocínium sv. Kunhuty je na Slovensku jediné. Kaplnka bola tiež rodovou kaplnkou rodu Rákoczy a predstavuje dodnes cennú pôvodnú zachovanú gotickú architektúru bez neskorších stavebných úprav. Má krátku obdĺžnikovú loď a päťbokú svätyňu. V r. 1599 došlo k oprave stavby, o čom svedčí letopočet na východnej fasáde. Financoval ju podľa všetkého šarišský župan František Deršfi de Zerdahelyi. V priebehu búrlivého 17. st. kaplnka slúžila istý čas ako sýpka. V tomto období bola rozdelená na dve podlažia a spodné časti okien boli zamurované. Po r. 1769 bola stavba opätovne upravená pre liturgické účely, pričom bolo odstránené vstavané podlažie. Rozsiahla oprava sa uskutočnila v r. 1965. Kaplnka slúži pre občasné bohoslužby a púte. **Kláštor sv. Ducha v Hrabkove** (okr. Prešov) bol založený v r. 1334, ako o tom svedčí darovacia listina komesa Mikuláša z Perína. Novozaloženému Priorátu sv. Ducha daroval celú obec Hrabkov, vrátane patronátneho práva nad už stojacim farským Kostolom sv. Šimona a Júdu. Bol založený v okrajovej časti regiónu, neďaleko križovatky ciest, asi na troskách staršieho hospicu rovnakého zasvätenia. V lokalite sa nachádzal aj nezamrzajúci prameň minerálnej vody. Podľa všetkého išlo o dcérsky priorát augustiniánskeho kláštora vo Veľkom Šariši. Jeho funkciou bola pastorácia medzi pravoslávnyimi Rusínmi, ale slúžil aj ako kontemplatívne miesto a pustovnícke zázemie pre rehoľníkov z Veľkého Šariša. Tu si rehoľníci mali pripomínať pustovnícke počiatky rehole. Už v 40. rokoch 14. st. vypukli spory o vlastníctvo Hrabkova, ktoré v r. 1351 získal Vavrínek z Víťaza. Tým prišli hrabkovskí augustiniáni o svoje majetky, za ktoré dostali ako náhradu dedinu Chmiňany. Patronát nad kláštrom zrejme prevzali páni z Víťaza. Koniec augustiniánov v Hrabkove sa zvyčajne kladie do 16. st., kedy silné reformačné hnutie a boje o kráľovský trón nepriali kláštornému životu. Následne kláštorné budovy začali chátrať. Gotické oltáre mali byť prevezené do kostola v Hermanovciach, kde sa dnes nachádza neogotický oltár s tabuľovými maľbami datovanými do poslednej tretiny 15. st. Hrabkovský kláštor bol murovaný a jeho súčasťou bol aj kostol alebo kaplnka zasvätená sv. Duchu. Na jeho mieste dodnes stojí stará zaklenutá pivnica, pričom nie je vylúčené, že aj vedľa stojaci dom postavili ešte s využitím stojaceho muriva kláštora. Nepatrné zvyšky Kláštora sv. Ducha možno nájsť na miernom návrší neďaleko súčasnej križovatky s vedľajšou cestou smerom na Margecany do povodia Hornádu. Lokalitu kláštora označuje **kríž pri ceste, ktorý stojí medzi dvoma lipami**.

Okrem dodnes nezastavanej plochy za krížom bola zrejme súčasťou kláštora aj vedľajšia plocha, na ktorej sa dnes nachádzajú rodinné domy. Pôvodnou súčasťou kláštora má byť aj gotický portál tvoriaci dnes súčasť Lurdskej jaskyne pri farskom kostole. Geofyzikálny výskum Geologického ústavu UKF v Nitre pod vedením Jána Tirpáka r. 2014 dokázal existenciu zaniknutých múrov kláštora aj na vedľajšej súkromnej parcele. Posledné zvyšky múrov sú opísané v Súpise pamiatok na Slovensku I. z r. 1967. Miestni obyvatelia spomínajú, že kláštor mal dva zvony: veľký a malý, ktorý bol premiestnený do kostola Šimona a Júdu a je tam dodnes. Veľký zvon sa podľa povesti po zbúraní kláštora prepadol pod zem. Boli vraj pokusy vytiahnuť ho, ale pre jeho veľkosť sa to nepodarilo. Tento zvon je vraj dodnes zakopaný pod krížom, kde kedysi stál kláštor. **Kostol a Kláštor**

sv. Jána Krstiteľa v Bardejove sa dodnes nachádza v juhozápadnej časti historického jadra mesta, v tesnej blízkosti mestských hradieb. Architektúra kostola aj kláštora, priliehajúceho ku kostolu z južnej strany dokazuje, že kláštor mal už v stredoveku tradičnú štvorkrídlovú dispozíciu. Svedčí o tom aj kruhová bašta na území bývalej kláštornej záhrady. Predpokladá sa, že augustiniáni sa usadili v Bardejove asi v 2. pol. 14. st. Vtedy nanovo postavili kostol zasvätený Jánovi Krstiteľovi a pri tejto príležitosti udelil pápež Bonifác IX. návštevníkom kostola odpustky. Celá stavba bola ukončená až v r. 1432 vysvätením kláštora. V 2. pol. 15. st. a na začiatku 16. st. sa realizovali ďalšie stavebné práce. Od r. 1466 ich viedol majster Šimon Lapidica (Pfeiler, Parlierer), ktorého spolupracovníkmi boli bližšie neznámi Andreas Polonus, Urban, Jorg Stencel, Pavol Hanzler. V r. 1477 sa podujal zaklenúť kostol majster Štefan z Košíc. Z neznámych príčin sa však ako realizátor klenby v r. 1490 uvádza majster Urban. Okná kostola aj kláštora boli v r. 1481 zostavené z dielov, ktoré vytesali kamenári v mestečku Göncz. Kláštor bol s mestom architektonicky úzko previazaný. Mesto sa podieľalo na jeho výstavbe finančne i organizačne.

Bardejov

Z iniciatívy mesta postavili v r. 1504 vedľa kláštorného kostola Kaplnku sv. Kríža. V stredoveku sa v kláštore rozvíjala aj skriptórska produkcia, z ktorej pochádzajú dva zachované kódexy (dnes v Univerzitnej knižnici v Budapešti). Augustiniánsky kláštor bol významnou inštitúciou mesta, a to aj napriek napomenutiam priora kláštora vo Veľkom Šariši v r. 1493, aby bardejovskí mnísi odstránili chyby zo svojho rehoľného života, pretože dávajú zlý príklad ostatným veriacim. Pôsobenie augustiniánov pustovníkov v Bardejove ukončila reformácia. V r. 1528 sa kláštor dostal do rúk protestantov, ktorí rozpredali jeho majetok. V r. 1534 postihol kostol a kláštor požiar, kostol ostal opustený, kláštor slúžil mestu ako sýpka. V 2. pol. 17. st. kostol využívali evanjelici. Po rekonštrukcii nariadením vtedajšieho cisára Leopolda I. zo dňa 20. 8. 1670 *prevzali kostol františkáni*, ktorí sa tu usadili a v r. 1707-1711 spravovali aj mestskú faru a chrám sv. Egídia. V r. 1878 boli kostol a kláštor poškodené ďalším z mnohých požiarov. Zhorelo aj vnútorné zariadenie. Následne bola vykonaná rekonštrukcia a v takej podobe sa kostol zachoval až dodnes. Po barokovej prestavbe kostola zostali v pôvodnom rozsahu zachované jeho obvodové múry a základná dispozícia tvorená jednou loďou a predĺženým, polygonálne uzavretým presbytériom. To bolo pôvodne zaklenuté dvomi poľami rebrovej klenby a východným záverom. Štítové oblúky klenby sú dodnes viditeľné nad súčasným barokovým zaklenutím. Forma pôvodného zastropenia lode nie je známa. V hmote obvodového muriva sa zachovali nepočetné architektonické detaily súvisiace so stredovekým stavebným vývojom objektu. Patrí k nim portál (dnes zamurovaný) na južnej strane presbytéria s lomeným záklenkom a hrotité okná polygonálneho záveru. Kružba je zachovaná len v dvojdielnom východnom okne, ktorého hrotitý záklenok vyplňa sférický trojuholník s vpísaným trojlistom. Napriek mnohým renesančným a neskôr barokovým zmenám dodávajú kostolu gotický ráz pôvodná gotická klenba svätyne a vitrážové okná, na ktorých sú zobrazené Najsvätejšie Srdce Pána, Panna Mária, sv. Anton a sv. František. Hlavný oltár sv. Jána Krstiteľa pochádza z 2. pol. 18. st.. Ostatné oltáre sú mladšie, boli zhotovené po požiari v r. 1878. Naposledy bol kostol opravovaný v r. 1990 a v blízkej dobe by sa malo začať s jeho komplexnou obnovou. Posledným zo zaniknutých augustiniánskych kláštorov je **Kláštor sv. Alžbety v Spišskom Podhradí**. Jeho dejiny sú prepojené s miestnym špitálom, ktorý bol v meste vybudovaný na konci 14. st. Špitál, ktorý na vlastné náklady postavil farár Henczmanus, mal svojho duchovného správcu, ktorý sa o neho staral spolu s mestskou radou. Správcu – rektora určoval miestny farár. Finančne však nebol zabezpečený. V r. 1399 duchovný správca zo špitála odišiel, lebo nemal z čoho žiť a špitál s kaplnkou obsadila rehoľa augustiniánov, ktorá sa v tom istom roku usadila v meste pod Spišským hradom. Pri špitáli s kamennou kaplnkou sv. Alžbety

stáli obytné drevené budovy. Keďže rehoľníci nemali na obsadenie kostola a špitála povolenie od miestneho farára, vznikol spor, ktorý rozhodol ostrihomský arcibiskup (r. 1400). Augustiniáni prevzali mestský špitál, ale nesmeli zasahovať do kompetencií miestneho farára. V r. 1427 si bratia postavili na mieste starších budov svoj kláštor. Keď po čase potrebovali rehoľníci väčší priestor poľský kráľ Žigmund im v r. 1512 dovolil kúpiť dom so záhradou bez polí a lúk. Tento dom stál v susedstve ich kláštora. Augustiniáni sa písomne naposledy spomínajú v Spišskom Podhradí v r. 1442. V mestečku však pôsobili až do reformácie. Po ich odchode sa kláštor a majetky dostali do rôznych rúk. Do r. 1670 boli v správe protestantov. Neskôr ho nakrátko spravovali jezuiti. Od r. 1672 kláštor prešiel do rúk rehole sv. Jána z Boha známej ako *Milosrdní bratia*, ktorí staré objekty postupne opravovali a niekdajší špitál premenili na nemocnicu. Nutnosť neustálych opráv starých budov ako aj požiadavky na lepšie poskytovanie zdravotníckej starostlivosti nakoniec vyústili do stavby novej kláštornej budovy spojenej s nemocnicou a tiež aj s kostolom, avšak v inej lokalite mesta. V r. 1736 milosrdní bratia priestory kláštora opustili a nasťahovali sa do nových budov v centre mestečka. O osude starej nemocnice s kostolom na južnej strane mestečka v blízkosti železničnej stanice sa zachovali iba kusé správy. Jedna z r. 1891 uvádza, že na mieste nemocnice s kláštorom sa nachádza dom a gazdovské stavby. Do r. 1918 sa aj ulica na južnej strane mestečka nazývala Kláštorná. Dnes sa už existencia kláštora a kaplnky sv. Alžbety uvádza iba v historických záznamoch.

Zdroje:

Božena Tomášová, *Augustiniáni a kláštor, Veľkošarišan* 6/2017,

Miroslav Huťka: *Augustiniáni na území stredovekého Slovenska (Uhorska), VERBUM – vydavateľstvo KU, 2015*

Miroslav Huťka, *Charizma a poslanie augustiniánskych kláštorov v stredoveku na území dnešného Slovenska, KONŠTANTÍNOVE LISTY* 11 / 2 (2018), pp. 132 – 142

Barbora Balážová, Bibiana Pomfyová. *ars-lexicon, www.arslexicon.sk*

Budinský-Krička a kolektív. *Dejiny Bardejova. 1. vyd. Košice : Východoslovenské vydavateľstvo, 1975. 528 s. 83-019-75.*

Štefan Lenčíš, *Historický vývoj kláštora milosrdných bratov v Spišskom Podhradí, VIERA A ŽIVOT, ROČ. XXVII. (2017), Č. 1*

www.academia.edu, www.apsida.sk, www.archeol.sav.sk, www.hrabkov.sk, www.podhradie.kapitula.sk, www.bardejovtravel.sk

na cestách i doma zjednotení v apoštoláte modlitby

Svetová sieť modlitby Svätého Otca známa ako „Apoštolát modlitby“ šírením pravidelných mesačných úmyslov zjednocuje veriaceh v účasti na apoštoláte celej Cirkvi obetovaní osobnej modlitby, práce, radostí i utrpení každého dňa v spojení s Kristovou eucharistickou obetou.

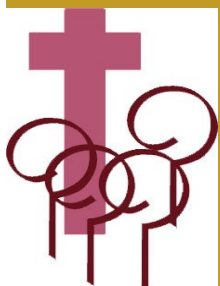
Modlitba obetovania dňa:

Nebeský Otče, obetujem ti celý svoj deň a svoje modlitby, práce, radosti aj utrpenia v spojení s tvojím Synom Ježišom Kristom, ktorý sa ti stále obetuje vo svätej omši za spásu sveta. Nech ma Duch Svätý vedie a nech mi dá silu svedčiť o tvojej láske. S Pannou Máriou, Matkou nášho Pána a Matkou Cirkvi, prosím za úmysly Svätého Otca a našich biskupov na tento mesiac:

Evanjelizačný úmysel: Za tých, ktorí v krajinách pod diktatúrou, autoritárskym režimom alebo s oslabenou demokraciou bojujú za základné práva, riskujúc vlastné životy.

Úmysel našich biskupov: Aby sme príkladným slávením Veľkej noci prinášali svetu nádej na víťazstvo Božej pravdy a spravodlivosti.

zdroj: www.vaticannews.va

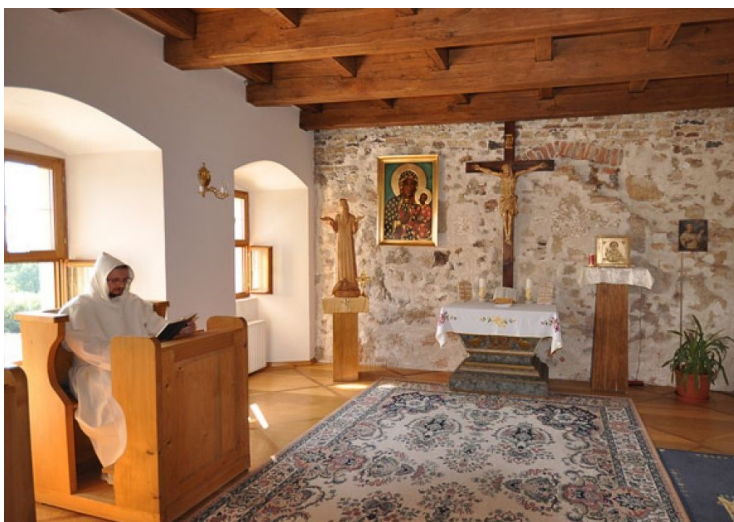
POZVANIE

pre jednotlivcov i pútnické miesta

VSTÚPTE do Asociácie pútnických organizácií a prispejte k rozvoju, obnove a osvete putovania na Slovensku. Získate podporu a spoluprácu organizácií, ktoré pôsobia v oblasti pútnictva, dobrovoľníkov, rozšírite si prístup k informáciám, možnosť prezentácie aktivít napr. na veľtrhoch, internete, FB...

Stať sa bratom Ježiša Krista

Čas skutočne uteká. Už dávno pred tým, než Vergílius zapísal to známe: "Tempus fugit", si ľudia všimli, že čas sa nedá zastaviť. Rôzne obdobia v živote človeka sa začínajú, chvíľku trvajú a napokon pominú až tak, že sa už nedajú vrátiť späť. Zostávajú spomienky, niekedy príjemné, inokedy zas nespokojnosť z premárneného času. Tak či onak, nedá sa to už vrátiť späť. Podobné plynutie času sa odohráva aj v našom duchovnom živote. S rovnakým následkom, že sa to nedá vrátiť späť. Aj v tomto roku ubehlo veľkopôstne obdobie. S akým výsledkom, to si už musí každý zodpovedať sám. Jedno obdobie vystriedalo druhé a dnes sa už naplno tešíme z veľkonočnej radosti, prameniacej z Kristovho víťazného zmŕtvychvstania. Toto Kristovo víťazstvo prináša so sebou novú nádej, že všetky veci v našom živote môžu predsa len dostať inú, lepšiu tvár. Dynamika Veľkej noci je úžasná a prináša množstvo fascinujúcich obrátov. Nádherne ich zachytávajú biblické texty, ktorými nás cirkev požehnáva prostredníctvom liturgických čítaní. V tomto roku ma zvlášť oslovilo prerodenie sa Pánových učeníkov. Môžeme ho pozorovať z rôznych pohľadov, no pristavme sa pri jednom, ktorý nám ponúka evanjelista Matúš. Po Pánovom zmŕtvychvstani zaznamenáva, ako Pán Ježiš prvýkrát nazýva týchto svojich jedenástich spoločníkov bratmi: "Chod'te, oznámte mojim bratom, aby šli do Galiley; tam ma uvidia!" (Mt 28, 10). Pre Matúša, ktorého samého sa to predsa tiež týkalo, to musela byť skutočne veľká vec. Vidno to aj na tom, že pre Ježiša to nebolo samozrejmosťou. Slovo brat, nebolo pre Božieho Syna iba nejakou zdvorilostnou frárou, ktorú trúsil na každom kroku. Veľkrát toto slovo spomínal počas svojho verejného účinkovania. Väčšinou vo vyučovaní, v ktorom jasne vidno, že bratstvo bolo akoby ideálom, alebo lepšie povedané, výsledkom narodenia sa nanovo. V 12. kapitole dokonca z Ježišových úst padá priam filozofická otázka: "... a kto sú moji bratia?" Naskrz evanjeliami sledujeme, ako z tej úzkej skupiny mužov, ktorí sa rozhodli ísť za Ježišom sa postupne stávajú sluhovia, učeníci, priatelia. Po zmŕtvychvstani dosahujú vrchol, stávajú sa bratmi. Pre Krista, ale aj jeden pre druhého. Bratom sa teda človek nestane len tak, automaticky. Nestačí prísť na nejaké miesto, stretnúť sa s tisícovým zástupom. Nie je to len o nejakom okamihu, chvíľkovom vzplanutí, o emóciach. Treba dostatočný čas, keď som ozaj blízko Boha, kedy som vnímavý na jeho slovo, prijímam ho do svojho života a rozhodnem sa podľa neho žiť... Potrebné je, aby som tiež spoznal, že Kristus je tým najsilnejším víťazom. Takým silným, že už s nikým iným po boku nechcem bojovať. Je takým mocným Pánom, že už nikomu inému nechcem patriť. Je takým verným Učiteľom, že už nikto iný mi nedá slovo života. Je takým hojným Darcom, že už po nikom inom netúžim. Je takým vzácnym Pokladom, že už žiaden iný nehľadám.

U Pavlínov sa už od prvých okamihov kláštorného života - a deje sa tak už vyše 750 rokov - prízvukuje jedno heslo: "**Solus cum Deo solo!**" Sám osamote s Bohom. Jeden z našich formátorov často opakoval, že je to skutočná devíza, teda poklad pavlínskeho povolania. Musím sa priznať, že nie je vôbec ľahké pochopiť to, najmä ak je človek každodenne konfrontovaný s inými rehoľníkmi vo väčších či menších komunitách. Aj keď sa mi to na začiatku zdalo byť nezlúčiteľné, byť osamote s Bohom a okrem toho aj s ostatnými, dnes to beriem ako dar a príležitosť. Rytmus nášho kláštorného života nám už

mnoho rokov vytvára príležitosť, aby sme každodenne boli s naším Bohom osamote. Rovnako ako mnohokrát, dávno pred tým, tých zopár mužov, ktorí sedeli pri Ježišovi a on bol s nimi, vysvetľoval im Písma, vrhal nové svetlo do ich pochybností, kládol stále nové a nové úlohy. Okrem toho boli, museli byť, okamihy, kedy jednoducho mlčali. Nikdy to nebolo len preto, aby sa niečo dozvedeli a naučili, alebo aby si odýchli či dobre sa najedli. Všetky tieto momenty

boli a aj dnes sú naplnené tajomnou silou, ktorá pôsobí na hladné srdce Pánovho učeníka, sluhu či priateľa, aby potom, keď sa Pán ukáže v celej svojej láske, sile a milosrdenstve, takéhoto človeka prerodil na svojho brata. Áno, človek sa stáva bratom alebo sestrou Boha a to ho celkom prirodzene ženie k tomu, že sa stáva bratom a sestrou pre ľudí okolo seba. To je veľká milosť a sladký plod vzkriesenie. Dejiny cirkvi nám ponúkajú veľké množstvo svätcov, ako napríklad Anton, Pachómius, Bazil, Benedikt či Euzébius, ktorí túto svoju samotu preplnenú Božou blízkosťou prežili tak efektívne a pritom v tichosti a pokore, že jedného dňa im náš Pán povedal: "Už Ťa nenazývam sluhom, učeníkom ani priateľom, ale nazval som Ťa bratom." Všimnite si, že nikto z nich už potom nemohol zostať iba bratom svojho Boha, ale stáva sa aj bratom tých desiatok, stoviek ba tisícov ostatných ľudí, túžiacich vydať sa tou istou cestou. Vystúpili tak na vrcholce svojho vlastného človečenstva. Akou veľkou príležitosťou a výzvou zároveň sú pre nás

tieto dni. Vstúpiť do samoty s Bohom a uchmatnúť si každú možnú chvíľku a volať k Bohu: "Pane, pripravuj si ma!" Lebo čas plynie a už o nie tak dlhú chvíľu sa Boh môže ukázať, že je víťazom, silnejším ako čokoľvek na tomto svete. Nikto z nás už nebude tým istým človekom. Aké úžasné by bolo, ak by sme sa stali skutočnými bratmi. Už nikdy viac darebákmi, ktorí si veľa vecí nevážia a nad druhým človekom chcú za každú cenu víťaziť, dominovať a súdiť ho. Nie takými, ale bratmi. Vyzerá to, že práve na takúto púť ma Boh v týchto dňoch pozýva. Nakoľko si môžem pripomenúť iné okamihy, v ktorých sa Boh ukázal byť verným vo svojich prisľúbeniach, tak celkom isto aj táto výzva bude stáť za to. Na všetky vaše osobné púte Vám vyprosujem hojnosť Božích milostí a ochranu našej Sedembolestnej Matky a Patrónky. Ako váš spolupútnik ostávam v modlitbách a žehnám Vám.

púť mužov do Šaštína; organizujú ju a sprevádzajú na nej bratia pavlíni

zdroje foto: www.laudato.hr, www.zasvatenyizivot.sk

o. Ondrej Kentoš, OSPPE

Viete, že v pavlínskom ráde existuje **Bratstvo anjelov strážnych**? Je spoločenstvom veriacich, ktoré má náboženský a charitatívno - dobročinný charakter. Patrónmi bratstva sú okrem anjelov strážcov Panna Mária Kráľovná anjelov a sv. Pavol I. Pustovník. Jednotlivé bratstvá si ešte môžu zvoliť za svojich mimoriadnych patrónov napríklad sv. Michala, Gabriela, Rafaela alebo niektorý z anjelských chórov. Úcta k anjelom strážnym je v pavlínskom ráde už od začiatku jeho existencie. Sv. Pavol I. Pustovník sa na púšti s veľkou dôverou utiekal k anjelom a prosil ich o pomoc a ochranu. Po jeho smrti anjeli odniesli dušu svätého pustovníka do neba. Rád pavlínov prijal toto duchovné dedičstvo a v čase po Tridentskom koncile (r.1545), keď katolícka Cirkev bojovala s reformáciou a hľadala rôzne cesty zamerané na formovanie intelektu širokých mas, vytvorili bratia zo zbožnej tradície vhodný a účelný prostriedok náboženskej evanjelizácie. Jednotlivé bratstvá začali vznikať potom ako pápež Urban VIII. bulou In supremo Apostolicae dignitatis culmine (r.1624) dovolil generálovi a provinciálom pavlínov pri pavlínskych kostoloch zakladať Bratstvá sv. anjelov strážcov pre všetkých veriacich. Na prosbu poľského kráľa Žigmunda III. rozšíril pápež právomoci breve Pastoralis Aeterni (r.1626) a dovolil pavlínom erigovať Bratstvá sv. anjelov strážcov aj pri iných kostoloch s výslovným súhlasom miestneho ordinára a rektora kostola. Rozhodovaciú úlohu v bratstve má vždy vyšší predstavený pavlínskeho rádu, ktorý určuje jeho činnosť a menuje aj vedúceho bratstva, ktorým je kňaz – pavlín. Členom bratstva sa môže stať veriaci/a, ktorý/á spĺňa požiadavky všeobecných noriem a má správny úmysel, t.z. pozná spiritualitu bratstva a chce žiť podľa nej. Všetci členovia sú zapísaní v knihe bratstva, sú viazaní jeho pravidlami (týkajú sa duchovného života a charitatívnej činnosti daného bratstva) a majú účasť na jeho duchovných dobrách (modlitbách, duchovných cvičeniach, odpustkoch).

zdroje: www.en.wikipedia.org, www.gorazd.fara.sk

Pútnický list vydáva Asociácia pútnických organizácií
Farský úrad, 913 31 Skalka nad Váhom I/41
ISSN 2644-4526

NEPREDAJNÉ, VOĽNE ŠÍRITEĽNÉ

www.putnickemiesta.sk/asociacia-putnickych-organizacii/archiv-putnickych-listov
Autori textu: Mária Hatalová, Mária Prekopová, o. Ondrej Kentoš, OSPPE